

ПРОГРАМА МОДУЛЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ «ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ» ДЛЯ УЧНІВ 7-9 КЛАСІВ

Пояснювальна записка

Як засвідчує практика, вибір учнями профільного навчання в основній школі характеризується складністю через обмеженість знань, необхідних для життєвого і професійного самовизначення, знань про світ професій, про себе, про потребу у фахівцях свого регіону тощо.

Для створення системної допрофільної підготовки учнів основної школи до свідомого вибору майбутньої професії одним із модулів цієї роботи є реалізація проекту обов'язкового допрофільного курсу варіативної частини робочого навчального плану «Людина і світ професій», який складається із трьох міні-модулів:

- «У світі професій» (7 клас);
- «Основи вибору професії» (8 клас);
- «Людина і професія» (9 клас).

Кожний міні-модуль розрахований мінімум на 17(35) годин протягом навчального року, в залежності від можливостей робочого навчального плану.

Основна мета модуля – створення умов для учнів, які б забезпечували свідомий вибір майбутньої професії.

Завдання модуля – формування духовно-емоційного світу, інтелекту учня, здатного моделювати «образ – себе – буття» через його складові частини: «образ – Я», «образ – Світу», «образ – Я у Світі», «образ – Я у типах професій».

Саме в період навчання у 7 – 9 класах учень здатний реально визначитися з особистісним психофізіологічним ресурсом здібностей та задатків, які складають основу вибору напрямку подальшого навчання та майбутньої професії. Теоретична і практична частини даного модуля повинні сформувати первинний досвід учня щодо прийняття відповідального власного рішення, пов'язаного з вибором індивідуального освітнього маршруту у старшій школі.

Реалізувати цілі модуля допоможе посібник для учня «Поступ до професійного самовизначення», який покликаний забезпечити підвищення рівня психологічної грамотності з питань індивідуальних особливостей та активізацію процесу самопізнання. Конкретизація змісту завдань та особливостей передбачена в передмовах до програм окремих мінімодулів.

ПРОГРАМА ДОПРОФІЛЬНОГО КУРСУ «У світі професій» (7 клас)

Програма курсу «У світі професій» створена для професійного навчання учнів-семикласників. В цей віковий період помітними стають здібності підлітків, які є основою професійного самовизначення, тому доцільно розпочати ознайомлення з науковими основами вибору професії.

Метою курсу «У світі професій» є формування в учнів знань, умінь та навичок, які необхідно застосовувати при виборі професії.

Головними завданнями курсу є:

- розширення знань про світ професій;
- спрямованість на самопізнання;
- забезпечення розвитку професійно необхідних якостей особистості;
- формування вміння прогнозувати свій професійний вибір;
- розвиток здатності до самоаналізу;
- формування толерантного ставлення до представників різних професій;
- формування умінь аналізувати професію;
- формування здатності учнів до аналізу слабких та сильних сторін власної особистості.

Програма включає два розділи «Різноманітний світ професій», «Через самопізнання – до професії».

У I розділі «Різноманітний світ професій» семикласники ознайомлюються з класифікацією професій за типами, класами, відділами та групами, вчать скласти формулу професії, читати та складати професіограми, розпізнавати професію і спеціальність, професію і посаду.

У II розділі «Через самопізнання – до професії» розкривається значення пізнавальних процесів (уваги, пам'яті, мислення, уяви) у трудовій діяльності людини; учні дізнаються про необхідність враховувати при виборі професії особливості темпераменту, свої інтереси, нахили, здібності.

Програма передбачає ознайомлення учнів з теоретичним матеріалом і виконання практичних завдань, під час яких учні дізнаються про особливості розвитку своїх індивідуальних рис (типу темпераменту, особливості характеру, мислення, стан розвитку пам'яті, уваги тощо) а також виконують практичні вправи для розвитку пам'яті, уваги, мислення, впевненості в собі, вміння спілкуватися.

У викладанні цього курсу використовуються різнопланові форми і методи: розповіді, бесіди, рольові ігри, тренінгові вправи, дискусії.

Програма передбачає ведення зошитів для запису основних понять, які вивчаються на уроці, а в кінці вивчення курсу – тематичне оцінювання за результатами виконання практичних робіт та творчих завдань.

КУРС «У СВІТІ ПРОФЕСІЙ» (7 КЛАС)

Тематичний план

№ П/П	ДАТА	ТЕМА ЗАНЯТТЯ	Кількість годин
		<i>Розділ I. Різноманітний світ професій</i>	6
1		Вступ. Мета і завдання курсу «У світі професій». Орієнтація у світі професій. Професіограма – важливе джерело інформації про професії.	1
2		Класифікація професій за типом та класами.	1
3		Класифікація професій за відділами та групами. Формула професій.	1
4		Професія, спеціальність, посада.	1
5		Характер праці.	1
6		Професія і здоров'я	1
		<i>Розділ II. Через самопізнання до професії</i>	11
7		Особливості мислення та його роль при виборі професії.	1
8		Пам'ять та її значення для трудової діяльності.	1
9		Увага та професійна діяльність.	1
10		Врахування типу темпераменту у виборі професії.	1
11		Характер. Формування важливих професійних рис.	1
12		Інтереси, нахили. Їх врахування при виборі професії.	1
13		Здібність та вибір професії.	1
14		Самооцінка та її роль при виборі професії.	1
15		Спілкування і професійна діяльність.	1
16		Самовиховання і вибір професій.	1
17		Підведення підсумків.	1

ПРОГРАМА ДОПРОФІЛЬНОГО КУРСУ
«Основи вибору професії» (8 клас)

Профільна спрямованість старшої школи вимагає шукати шляхи удосконалення, підготовки учнів до усвідомленого вибору ними майбутнього профілю навчання. Програма курсу «Основи вибору професії» має допомогти дитині розв'язати означену проблему.

Головна мета курсу «Основи вибору професії» - підготовка учнів 8 класів до вибору профілю навчання у старшій школі та усвідомленого вибору професії.

Мета курсу реалізується у процесі вирішення комплексу навчальних і виховних завдань:

- виховання в учнів ставлення до себе як суб'єкта майбутнього профільного навчання, усвідомлення своєї індивідуальної неповторності, відповідальності та впевненості у досягненні майбутнього професійного успіху;
- активізація процесів самопізнання, самооцінки та актуалізація потреби у самовдосконаленні;
- формування системи знань учнів про зміст та структуру світу професій, вмінь самостійно аналізувати вимоги соціального середовища до фахівців на ринку праці та специфіку профільного навчання як першого кроку до оволодіння обраною професією.

Головними компонентами навчального матеріалу, який передбачає знання, вміння і навички з основ вибору учнями 8-го класу профілю навчання у старшій школі, є *два модулі*:

- світ професій, що поєднує у собі знання про види професійної праці людини та напрями профільного навчання у старшій школі;
- образ «Я», який поєднує у собі знання про індивідуальні особливості учня, його можливості і домагання, напрями самовдосконалення до рівня вимог бажаного профілю навчання у старшій школі;

У процесі викладання курсу використовуються різнопланові форми і методи: профорієнтаційний урок, лекції, розповіді, дискусії, бесіди, ділові й рольові ігри.

Серед різноманітних форм і засобів навчання пріоритетне значення надається практичним роботам, на яких учні мають змогу дістати уявлення про розвиток своїх індивідуальних особливостей і зіставити їх із вимогами до обраної професії. Це сприяє формуванню психологічної готовності учнів до вибору профілю навчання в старшій школі.

Програма передбачає реалізацію змісту в обсязі однієї години на тиждень.

Реалізується програма курсу за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітньої школи.

Результатом реалізації змісту курсу є готовність учнів 8-х класів до вибору профілю навчання та професії в старшій школі.

Програма передбачає тематичне оцінювання в кінці вивчення курсу за результатами виконання практичних робіт, творчих завдань, проектної діяльності учнів.

КУРС «ОСНОВИ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ» (8 КЛАС)

Тематичний план

№ П/П	ДАТА	ТЕМА ЗАНЯТТЯ	Кількість годин
		<i>Розділ I. Світ професій</i>	17
1		Вступ. Мета і завдання курсу «Основи вибору професії». Значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства. Проблема професійного самовизначення. Типові помилки при виборі професії і наслідки»	1
2		Мотиви вибору професії. Поняття про мотиви та потреби людини. Види мотивів та їх врахування при виборі професій. Зовнішні (об'єктивні) і внутрішні (суб'єктивні) фактори вибору професії	1
3		Професійна діяльність людини. Зміст і структура професійної праці. Загальна характеристика професійної діяльності: предмет, мета, засоби, умови і т.п. Класифікація професій за предметом праці. Загальний огляд п'яти типів професій	1
4		Професії типу «людина-людина». Детальний огляд професій типу «людина-людина». Специфіка предмета, мети, засобів, умов праці цього типу професій, вимог, які вони висувають до особистості та визначення нахилів до них.	1
5		Професії типу «людина-техніка». Детальний огляд професій типу «людина-техніка». Специфіка предмета, мети, засобів, умов праці цього типу професій, вимог, які вони висувають до особистості та визначення нахилів до них.	1
6		Професії типу «людина-природа». Детальний огляд професій типу «людина-природа». Специфіка предмета, мети, засобів, умов праці цього типу професій, вимог, які вони висувають до особистості та визначення нахилів до них.	1
7		Професії типу «людина-знакова система». Детальний огляд професій типу «людина-знакова система». Специфіка предмета, мети, засобів, умов праці цього типу професій, вимог, які вони висувають до особистості та визначення нахилів до них.	1
8		Професії типу «людина-художній образ». Детальний огляд професій типу «людина-художній образ». Специфіка предмета, мети,	1

		засобів, умов праці цього типу професій, вимог, які вони вису-вають до особистості та визначення нахилів до них.	
9		Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань. Заповнення відомостей про учня, отриманих під час вивчення розділу «Світ професій» у «Щоденнику вибору, профілю навчання».	1
		Розділ II. Образ Я	
10		Вибір майбутнього профілю навчання та профільна придатність особистості. Що я знаю про себе і свої можливості. Образ «Я». Психічне, соціальне та фізичне «Я».	1
11		Увага та її особливості. Види уваги. Структура і якості уваги. Увага і професійна діяльність людини. Засоби розвитку уваги.	1
12		Пам'ять і її значення для професійної діяльності людини. Види пам'яті. Запам'ятовування, збереження і забування інформації. Продуктивність пам'яті. Довгострокова, короткочасна та оперативна пам'ять.	1
13		Темперамент і врахування його особливостей у професійній діяльності. Типи темпераменту. Характеристика рис темпераменту. Переваги та недоліки основних типів темпераменту.	1
14		Характер як відносно стійке поєднання характеристик особистості. Характер і фізіологічні особливості людини. Врахування домінуючих рис характеру при виборі майбутньої професії	1
15		Сприймання та воля і їх врахування у процесі вибору майбутньої професії. Сила волі. Протиріччя:»хочу», «потрібно», «мушу». Залежність волі від розвитку інтелекту культури (духовності) людини. Прояви сили волі у критичних умовах.	1
16		Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань.	1
17		Резервний час.	1

ПРОГРАМА ДОПРОФІЛЬНОГО КУРСУ

«Людина і професія» (9 клас)

Однією із значущих проблем у житті підлітка є проблема вибору майбутньої професії. Для дев'ятикласників ця проблема є особливо актуальною. Вони стоять перед вибором: продовжити навчання в школі за одним із профілів чи вступити до професійного навчального закладу. І яким би не був подальший освітній маршрут дев'ятикласників, а знання щодо грамотного підходу у проектуванні свого професійного майбутнього краще засвоїти вчасно. Період навчання в 9 класі є оптимальним для засвоєння таких знань.

Метою курсу «Людина і професія» є сприяння професійному самовизначенню учнів.

Головними завданнями курсу є:

- забезпечення учнів необхідним обсягом профінформаційних знань та навичок, необхідних для прийняття правильного рішення щодо професійного самовизначення;
- формування практичних навичок самоаналізу, самовдосконалення, свідомої корекції своєї особистості;
- концентрація уваги учнів на необхідності формування професійно важливих рис, що забезпечать конкурентно спроможність, професійний успіх, кар'єрне зростання;
- сприяння баченню та усвідомленню шляхів самопідготовки до майбутньої професійної діяльності, здійснення корекції професійних планів;
- ознайомлення з системою професійної освіти в Україні;
- ознайомлення з вимогами сучасного ринку праці.

Програма включає три розділи «Можливості особистості і професія», «Сучасний світ професійної освіти», «Сучасний ринок праці, працевлаштування».

У I розділі «Можливості особистості і професія» дев'ятикласники дізнаються про професійно важливі якості, що надають можливості оволодіти професією і досягти в ній успіху.

У II розділі «Сучасний світ професійної освіти» розглядаються шляхи здобуття професійної освіти.

Розділ III «Сучасний ринок праці, працевлаштування» присвячений проблемам працевлаштування: учні вчать прийомам самопрезентації, правилам складання резюме і поведінки під час співбесіди; знайомляться з формулою професійного успіху та шляхами побудови професійної кар'єри.

Програма має сприяти активізації проблеми вибору професії, пробудженню власної активності дев'ятикласників в процесі професійного самовизначення.

Програма курсу є логічним продовженням програм допрофільних курсів «У світі професій» (7 клас), «Основи вибору професії» (8 клас) і спрямована на реалізацію базового етапу підготовки до вибору професії – вивчення наукових основ вибору професії; розвиток індивідуальних професійних

якостей, ознайомлення з шляхами здобуття професійної освіти та кон'юктурою ринку праці; формування уміння проектувати освітній маршрут та життєву стратегію.

У викладанні цього курсу широко використовуються проблемно-діагностичні підходи: постановка проблемних запитань, рольові та ділові ігри, тренінгові вправи, дискусії.

Програма передбачає ведення зошитів для запису основних понять, виконання практичних завдань та створення власного портфоліо.

В кінці вивчення курсу передбачається тематичне оцінювання за результатами виконання практичних та творчих робіт. Спостереженням за пізнавальною активністю під час занять, перевіркою роботи на знання теоретичного матеріалу в кінці вивчення курсу.

КУРС «ЛЮДИНА І ПРОФЕСІЯ» (9 КЛАС)

Тематичний план

№ П/П	ДАТА	ТЕМА ЗАНЯТТЯ	Кількість годин
		<i>Розділ I. Можливості особистості і професія</i>	6
1		Вступ. Мета і завдання курсу «Людина і професія». Як адаптуватися у сучасному суспільстві.	1
2		Кроки до успіху: я хочу – мої плани; я можу – мої здібності, нахили, інтереси; треба – від мрії - до реальності.	1
3		Мій життєвий і професійний план. Головний та резервний професійний план.	1
4		Професійна придатність. Причини професійної непридатності. Поняття про професійно важливі якості.	1
5		Стан здоров'я і професійна придатність. Здоровий спосіб життя і професійна кар'єра.	1
6		Професіоналізм, конкурентноспроможність і мобільність сучасного фахівця.	1
7		Особистість у діяльності групи. Навички групової роботи. Уміння бути членом команди, працювати на колективний результат, поважати внесок інших.	1
		<i>Розділ II. Сучасний світ професійної освіти</i>	
1		Шляхи здобуття професійної освіти. Профільне навчання – перший крок до вибору професії, зв'язок між напрямком профільного навчання та сферами професійної діяльності.	1
2		Алгоритм вибору профілю навчання. Профілі навчання та їх співвідношення з індивідуальними можливостями особистості.	1
3		Система професійної освіти в Україні. Рівні освіти. Форми освіти. Освітні стандарти. Типи вищих навчальних закладів. Умови вступу та навчання.	1
		<i>Розділ III. Сучасний ринок праці. Працевлаштування</i>	
1		Сучасний ринок праці, зайнятість населення та проблеми безробіття. «Барометр професії». Престиж професії.	1
2		Пошук роботи. Джерела інформації про вакансії.	1
3		Працевлаштування. Навички само презентації. Резюме. Інтерв'ю при прийомі на роботу.	1
4		Професійний успіх. Закони професійного успіху. Десять кроків до професійного успіху. Формула професійного успіху.	1
5		Кар'єра. Поняття професійної кар'єри. Побудова успішної кар'єри. Кар'єрний ріст.	1
6		Захист обраної професії. Уточнення, конкретизація, корекція знань про обрану професію. Аналіз суперечностей, які виникли на шляху вибору майбутньої професії та напрями їх розв'язання.	1
7		Підсумковий урок. Уточнення та перевірка знань.	1

